

VISSZAEMLEKEZÉS AZ ATOMKI ALAPÍTÁSÁNAK 50. ÉVFORDULÓJÁN

Az elmúlt napokban, a jubileum közeledtével sokat gondoltam vissza a kezdetre. Persze nem a 15 milliárd évvel ezelőtti kezdetről, az ósrobbanásról van szó, hanem arról az időről, amikor 50 évvel ezelőtt az ATOMKI elkezdte működését. Az 50 év a 15 milliárdhoz képest elenyészően rövid idő, de bizony az emberi élethez képest, vagy egy intézmény életében bizony már jelentős időtartam, amelyre érdemes visszatekinteni.

Az ATOMKI alapításának 50. évfordulója tiszteletére rendezett majálison, 2004. május 21-én elhangzott visszaemlékezés írott változata.

Ötven évvel ezelőtt még épületünk se volt, az egyetemi Kísérleti Fizikai Tanszék helyiségeiben kezdtük el a munkát: néhány – nyugodtan mondhatjuk – zöldfülű fiatal tele ambícióval, lelkesedéssel. Tapasztalt kutató csak kettő volt köztünk: *Szalay Sándor*, a Prof és *Medveczky Laci*, a „szürke eminenciás”, az intézet szervezője.

1956-ban kaptuk meg első, felújított épületünket, mely még az 1800-as évek végén épült és változatos szerepeket töltött be – árvaháznak készült, a két háború között Horthy Miklósné egyetemi leánykollégium, majd szakértettségis kollégium volt –, mielőtt mi „birtokba vettük”.

Azután kezdtek peregni az évek. Megjelentek első közleményeink a nemzetközi folyóiratokban. Elkezdtünk külföldi tanulmányutakra, konferenciákra járni, amire 1956 előtt nem volt lehetőségünk. Sőt egy idő után már hozzánk jöttek tanulmányútra külföldi kollégák. Már nemcsak konferenciákra jártunk, de egymásra mi is rendeztünk nemzetközi konferenciákat, ide tudtunk vonzani kutatási területünk számos neves képviselőjét. Belekerültünk a tudomány nemzetközi vérkeringésébe.

Közben egyre nőtt az intézet létszáma, egyre épültek újabb és újabb épületei (ezek száma ma már húszon felül van). Ez az intézet sok más társától eltérően „szervesen” fejlődött: a Prof évről évre kiválasztotta a tehetséges végzős hallgatókat, összegyűjtötte lassan, kiválogatva nemcsak a kutatókat és aktuális kutatási témákat, de a kiváló segédszemélyzetet is, és ahogy szaporodott az intézet így növekvő létszáma, ahogy bővült a kutatási spektrum, úgy épültek az épületek, úgy készültek az új berendezések: a gyorsítók, a spektrométerek és speciális elektronikák. És még valami jellemző volt mindig intézetünkre: a szoros kapcsolat az egyetemmel, az oktatóssal, a tanuló ifjúsággal.

Nem hagyhatjuk szó nélkül azt sem, hogy az alapkutatási témákon kívül az ATOMKI-ban mindig jelen voltak az alkalmazások is, a kifejezetten ipari feladatoktól kezdve az orvosi gyakorlat előmozdításáig. Például a PET-berendezés ma is az egyetlen az országban és Bécsset, Prágát megelőzve kezdte el működését.

És ma, ötven év után egy nemzetközileg ismert és elismert, világszínvonalon dolgozó intézet az ATOMKI, amelyet ma ünneplünk, és amely nemcsak az egyetemes tudomány haladásához járult hozzá, de sokat jelentett és jelent közvetlenül is a város és az ország társadalmának.

Manapság sokat beszélnek az öregkor örömeiről és nehézségeiről. Biztos vagyok benne, hogy az idős ember legnagyobb öröme mind munkájában, mind családjában,

Az ATOMKI előtt kiállított 800 kilovoltes kaszkádgyorsító

ha azt látja, hogy méltó utódok vették át a stafétabotot. Newton írta annak idején, hogy azért tudott olyan nagyot alkotni, mert óriások vállán állt, vagyis nagy elődök munkájára tudott építeni. Mi viszont, az ATOMKI egykori alapító tagjai azzal az érzéssel és reménnyel tekintünk az intézet mai munkatársaira, hogy *óriások ősei vagyunk*.

Berényi Dénes